

ANKARA ÇUBUK KÖYLERİNDE GELENEKSEL GELİN GİYSİLERİ*

Doç. Dr. H. Nurgül BEĞİÇ**

ÖZ

Bir topluma farklı kimlik kazandıran ve onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerin başında “gelenekleri” gelmektedir. Gelenekler toplumda uzun yıllar yaşamın içinde yer alarak kalıcı hale gelirler. Kuşaktan kuşağa aktarılarak kültürel zenginliklerin parçası haline dönüşürler. Yaşamsal ihtiyaçların başında gelen giyim-kuşam da zaman içerisinde başka işlevler de yüklenmiştir. Giyilen giysiler ; kişilerin toplumdaki konumlarının, ekonomik ve sosyal statülerinin yanı sıra medeni durumları ve etnik kimlikleri hakkında da bilgi verir. Kıyafetin rengi, süslemesi, kumaş ve dikim özellikleri bize bu konuda ipuçlarını sunar.

Başlangıçta örtünerek doğa koşullarından korunmak için kullanılan giyim eşyaları zaman içerisinde sosyal, kültürel ve dini değerlerden etkilenerek bölgesel ve milli özellikleri yansıtmıştır. Türkler de Orta Asya’dan Anadolu topraklarına uzanan tarihsel süreçte sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik şartlarına uygun giyim tarzlarını oluşturmuşlardır. Bu bağlamda Anadolu insanının kültürel zenginliğini yansıtan ve özel günlerde kullanılan gelin giysileri her toplulukta özeldir. Bu çalışmada Çubuk köylerinde 1925-1970 yılları arasında düğünde daha sonra özel törenlerinde giyilen geleneksel gelinlik incelenecektir.

Günümüzde kent kültürünün oluşmaya başlaması, yazılı ve görsel medyanın en ücre köşelere kadar ulaşarak insanların yaşamına girmesi, ataerkil aile düzeninden çekirdek aile düzenine geçişin hız kazanması, şehirlerdeki yaşamın köylere de yansımaya sebep olmuştur. Evlilik törenlerinde kentteki değişimler en kısa sürede köylerde de etkisini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Çubuk, geleneksel giysi, kültür, cem töreni.

ABSTRACT

Tradition is among the first features that give an identity to a community and differentiate it from the others. Tradition becomes permanent in society through years. They become a part of the cultural wealth as they’re handed down from generation to generation. Clothes, one of the primary needs of humankind, has had other functions too throughout history. Clothes give messages about people’s social classes, their social and economic statues in the society and also about their belief, civil and ethnic identities. The colour, model, adornment, fabric and other features of clothes give important clues on different subjects.

Clothing items which were then used to be protected from the natural conditions have begun to reflect regional and national characteristics of a community as they’re influenced by the social, cultural and religious values over time. Turks too formed clothing styles that fit the socio-cultural and socio-economic conditions in the historical process extending from Central Asia to the Anatolian lands. In this context, wedding dresses reflecting the cultural richness of Anatolian people and used in marriage ceremonies are unique in every community. In this declaration, traditional wedding dresses worn in ceremonies at the weddings between 1925-1970 in the villages of Çubuk will be examined.

The development of urban culture, the penetration of the written and visual media into the lives of people reaching to the farthest corners, and the speed of the transition from the

* 2.Uluslararası Çubuk ve Çevresi sempozyumunda sunulmuştur. Bildirinin tam metni basılmamıştır. Bu makale düzenlenmiş ve genişletilmiş halidir.

** Çankırı Karatekin Ün. Güzel Sanatlar Fak. Moda ve Tekstil Tasarımı Böl. beginurgul@gmail.com ORCID NO:

patriarchal family order to the nuclear family system have caused the life of the cities to be reflected on the villages. The changes in the city in the marriage ceremonies showed the effect in the villages as soon as possible.

Keywords: Çubuk, traditional clothes, culture, whirling.

GİRİŞ

Giyim-kuşam kavramını insanlık tarihi ile birlikte ele almak gerekir. İnsanın yaşamını sürdürmesinde; beslenme ile birlikte korunma başlıca ihtiyaçlardandır. İnsanlar; vücutlarının olumsuz hava şartlarından ve dış etkenlerden korunması için giyim eşyalarına ihtiyaç duyar. Başlangıçta bireylerin korunma ihtiyacını karşılayan giyim, toplumsal hayatın gelişmesi ile birlikte başka işlevler yüklenmeye başlamıştır. Toplumsal alanda statü sembolü, bireylerin medeni hallerinin belirteci, birçok mesleğin işareti, farklı sınıfların, makam ve rütbelerin belirleyicisi, toplumların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ayırıştırıcısı olmuştur. Özel gün ve törenlerde giyilen giysiler, toplumlarca geçmişten beri kullanılarak gelen, sonraki kuşaklara aktarılması sonucu geleneksel özelliklerini kazanmış ve onları diğer toplumlardan farklı kılan özellikleri ile kültürel zenginliklerin önemli bir unsurunu oluşturmuş etnoğrafik değerlerdir.

İnsan yaşamında önemli bir geçiş dönemi olan evlilik törenlerinde de gelinlik olarak kullanılan giysiler her toplumda farklı biçimlerde oluşturulmuştur. Anadolu topraklarında da her yörenin geçmişte kendine has geleneksel gelinlik giysileri bulunmaktadır. Sanayi ve teknolojinin ilerlemesi, ulaşım ve iletişim ağının hızlanması, kentleşmeyle birlikte yaşam biçimlerinin değişmesi, moda kavramının dünyayı etkisi altına alması ile birlikte toplumları birbirinden ayıran birçok kültürel zenginlik giderek yok olmaktadır. Bu bağlamda geleneksel giysiler de giderek yok olmakta ve tek tipleşen bir yaşam biçimine doğru gidilmektedir. Çubuk köylerinin bir kısmında yapılan saha araştırmalarında 1925-1970 yılları arasında kullanılan ve zengin etnoğrafik kültürün önemli bir parçası olan geleneksel gelin giysileri incelenmiştir. Günümüzde yöre halkı tarafından kullanılmayan gelinliklerin, çok az sayıda da olsa kadınların sandıklarında saklandığı gözlemlenmiştir. Gereken koruma ve saklama şartları sağlanamazsa bir süre sonra bu kıyafetler yok olacaktır.

Bu çalışma kapsamında öncelikle konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması yapılırken konu ile ilgili bildiri, makale, tez, kitap ve sanal kaynaklardan yararlanılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili saha çalışması yapılmış olup, kaynak kişiler ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Çubuk ilçesi Sele Köyü'nde geçmişte kullanılan iki adet gelin giysisine ulaşılmıştır. Sele köyü muhtarı Arif Kalender annesi Fatma Kalender'e ait iki adet cepkeni sergilenmek üzere Çubuk Müzesi'ne bağışlamıştır. Saha araştırmasında incelenen iki takım gelin giysisi Daylasan köyünden Murat Mercan'a (1943 d.) ait olup incelememiz için Sele köyünden getirilmiştir. Giysiler yer yer yıpranmış durumdadır. İncelenen üçüncü gelinlik ise, Ankara'da ikamet eden Rıza Kalender'in evinde kayınvalidesinden kalan gelinliktir. Sandıkta saklanmakta olup, bazı parçaları eksiktir ve diğer iki gelinlikten daha eski tarihli, kumaş ve işleme özellikleri farklıdır.

Ankara İli Çubuk İlçesi

Çubuk, İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya bölümünde, Başkent Ankara'ya yaklaşık 40 km. uzaklıkta bir ilçedir. İlçenin kuzeyinde Çankırı'ya bağlı Şabanözü ve Orta ilçeleri, batısında Kızılcahamam ve Kazan ilçeleri, doğusunda Kalecik ve Akyurt ilçeleri, Güneyinde Ankara'nın merkez Keçiören ve Yenimahalle ilçeleri yer alır. "Yörede rastlanan kalıntı ve izler, bölgenin tarihsel süreç içinde Hattiler, Hititler, Frigyalılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlı kültür ve medeniyetlerinin hakimiyetinde kaldığını açıkça ortaya koymaktadır" (Arslan 2011). "Çubuk, Türklerin fethinden sonra yoğun bir şekilde Oğuz Boyları'nın iskanına sahne olmuştur. XVI. yüzyıldan kalan Osmanlı tahrir defterlerindeki köy adları Alayundlu, Çavundurlu, Eymür, İğdir, Kınık, Peçenek ve Yazır boylarından bazı grupların bu bölgede yerleştiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Karakeçili ve Akçakoyunlu aşiretleri de Çubuk'a yerleşmişlerdir. Türk aşiretlerinin birçoğu Çubuk'a geldikten sonra zamanla yerleşik hayata geçmişlerdir. XVI. Yüzyılda aşiretlerin hemen hemen tamamı konar göçerliği bırakmış ve köylerde oturarak, zirai üretim ve hayvancılıkla uğraşmaya başlamıştır" (<http://www.cubuk.bel.tr/>).

Çubuk ilçesine bağlı köylerin bir kısmında yaşayanlar Alevi inancına sahiptir. "Ankara'nın Türkleşmesinde önemli rol oynayan ve Anadolu'daki Kolonizatör Türk Dervişlerine mükemmel bir emsal teşkil eden Şah Kalender Tekkesi, Çubuk'a tabi Sele köyünde tesis edilmiş bir alevi ocağıdır" (Çalık, 2016: 182).

Tüm bu bilgiler ışığında; Çubuk'ta farklı kültürlerin yaşamlarını devam ettirdiği sonucuna ulaşılabilir. Farklı kültürler ilçenin kültürel anlamda çok çeşitli değerlere sahip olmasına da alt yapı sağlamıştır.

Çubuk Köylerinde Gelin Kıyafetleri

İnsanoğlunun dünyaya geldiği günden, ölümüne kadar bireyselliğinin yanı sıra toplumsal yanı da gelişmektedir. Yaşamış olduğu toplumun geçmişten bugüne aktarılan örf, adet, gelenek ve görenekleri yaşamını etkilemektedir. Böylece toplumlar kendi dönemlerinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri ile geçmişten intikal eden örf ve adetleri harmanlayarak, döneme özgü yaşar, devamında da kendilerinden sonra gelecek kuşaklara aktarırlar. Bu bağlamda yaşanan her dönem kendine has özellikler taşır.

İlkel toplumlardan uygar toplumlara kadar insanların sağlıklı bir şekilde çoğalması ve yaşamlarını sürdürmesi kadın ile erkeğin bir birliktelik oluşturmasına bağlanmıştır. Evlilik denen bu yaşam biçimi, toplumun temelini oluşturan ailenin kurucusu kadın ve erkeğe yüklenen roller nedeniyle her dönemde önemli olmuştur. Aile, karı-koca, ana-baba ve evli ya da bekâr çocuklarla, yakın akrabalarından oluşan, aynı çatı altında ya da hanede yaşayan toplumun en temel insan grubu ve kurumudur. En eski yazılı kaynaklarımızdan Divanü Lûgat'it Türk'te eski dönemde bir kadının evlenmesine "Uragut erlendi." (Atalay, 2006: I, 257) veya "Uragut beglendi." (Atalay, 2006: II, 239,254) dendiği belirtilmektedir.

Geleneklerimiz içinde önemli bir yeri olan evlenme törenleri ve bu törenlerde giyilen giysiler her yöreye göre farklılıklar göstermektedir. Düğün; aile birliğinin kurulduğunu duyurmak, bu mutluluğu ve sevinci yaşadıkları toplumla birlikte paylaşmak

için yapılan bir ritüeldir. Düğün; kasaba ve köylerde sosyal dayanışmanın yaşandığı, birlikte eğlenme ve paylaşımın gerçekleştirildiği toplu hareketlerdir. Düğünlerde gelin ve damat baş aktördür. Bu bağlamda, gelin için hazırlanan giysiler, geline takılan takılar özel olmalı ve düğün sahibinin toplumdaki statüsünü desteklemelidir.

Çubuk ilçesinin bazı köylerinde yaşayanların Alevi inancına sahip olmaları kadınların; evlilik ve cem törenlerinde kullandıkları giyim-kuşamlarına da yansımıştır. Makale çalışmamız için saha araştırmaları bu anlayışa bağlı köylerde yapılmıştır. Gelinliklerin aynı zamanda cem törenlerinde de kullanıldığı belirtilmiştir. Ancak son zamanlarda cem törenlerinde kadınların daha çok “üç etek” adı verilen giysiyi kullandıkları tespit edilmiştir.

Gelin giysileri; baş, iç, dış ve ayak giyimi olarak gruplandırılabilir. Başa giyilenler; fes, arakçıl, yanaklık, çember ve çardır (geniş dikdörtgen beyaz örtü). İç ve dış bedene giyilenler; göynek, önlük, cepken, üçetek, şalvar, ayağa giyilenler; yün çorap, topuklu mest, kundura veya kara lastikten oluşmaktadır.

Bu giysilerin zaman içerisinde kullanımı azalarak ortadan kalkmıştır. Canlı kaynaklara göre giysilerin köyde 1970’li yıllara kadar düğünlerde kullanıldığı, daha sonra beyaz gelinliklerin kullanılmaya başladığı bilgisi edinilmiştir.

Makale çalışmamız için sahada yapılan araştırmada Sele Köyü’nde gösterilen gelin giysileri incelenmiştir.

Şalvar; Anadolu’da kadınlar tarafından yaygın olarak kullanılan farklı isimlerde ve farklı ebatlarda dikilen ve giyilen giysidir. İncelenen iki şalvar da oldukça geniş kesimlidir. Dikkat çeken kısmı ise şalvarın bel ve paça kısımlarına desenli pazen, divitin kumaşından ekleme yapılmış olmasıdır. Şalvarın görülen kısmı üzeri kırmızı çiçekli pazen kumaştandır., Beli uçkurlu ve paçaları lastiklidir. İç kısmı pamuklu kumaş ile astarlanmıştır.

Fotoğraf 1: Şalvar Örneği

Bu gelin giysisinin gömleğine ulaşılammıştır. Gömleğin üzerine giyilen yelek ön kısmı bordo renkli saten olup arkası ise siyah kumaştan dikilmiştir. Yelek V yakalı olup yaka çevresine mavi kaşe kumaş ile pervaz yapılmış ve üzeri metal pullarla dikilerek süslenmiştir. Yeleğin içi pamuklu kumaş ile astarlanmıştır. Yeleğin ön kapamasında karşılıklı beyaz sedef düğmeler ve birit ilik ile sağlanmıştır. Yeleğin ön kısmında torba cep olup cep kenarları yeşil çuha kumaştan şerit çekilmiş ve metal pullar dikilmiştir. Şerit altına mavi renkli yuvarlak kenarları dilimli bir parça dikilip üzeri üçer adet pul ile süslenmiştir. Yeleğin arka üst kısmında mavi ve kırmızı renkli kumaştan hayat ağacı formu bulunmaktadır. Ayrıca boyun hizasında iki yana yerleştirilmiş mavi kumaş üzerine kırmızı el dikişi yapılmış üç adet üst üste pul dikilmiştir. Ortasında ise mavi renkli muska şeklinde kumaş dikilmiş, üzeri kırmızı renkli kumaş üstüne yerleştirilmiş mavi delikli boncuk, altta kurtdişi ve kahverengi sedef düğme dikilmiştir, Onun altında ise kırmızı divitin üzerine nazara karşı yedi delikli yuvarlak boncuk tutturulmuştur. Muskanın üst sağ ve sol köşesine pul dikilmiştir.

Fotoğraf 2: Yelek Ön Görünüm

Fotoğraf 3: Yelek Detayı

Yeleğin üzerine kutnu kumaştan üç etek giydirilmektedir. Üç eteğin beline kırmızı renkli kemer takılıp uçları metal pullar ile süslenmiştir. Eteğin içi amerikan bezinden el dikişi ile tutturulmuş göğüs altı ise; kırmızı renkli ince pamuklu kumaştan astarlanmıştır.

Fotoğraf 4: Üç Etek Örneği

Fotoğraf 5: Üç

Etek Örneği

Üç eteğin üzerine tekrar yelek giyilmektedir. Yeleğin ön ve arkası farklı renk ve kumaştandır. Yeleğin önü yeşil renkli olup üzerine kırmızı biye ile şerit geçilmiştir. Yeleğin alt kısmına renkli pamuklu kumaştan ek yapılmıştır. Arka kısma ise renkli pamuklu kumaştandır. Yakası yuvarlak olan yeleğin ön kapaması sol tarafa yakın kısmında yedi adet beyaz düğme ile sağlanmıştır.

Fotoğraf 6 : Yelek Ön Görünüm**Fotoğraf 7: Yelek Arka**

Siyah renkli "kareki, sepki" cepken yeleğin üzerine giyilmektedir. Cepkenin içi pamuklu kırmızı renkli kumaş ile astarlanmıştır. Cepkenin ön, arka ve kolları altın renkli kordon ile kordon tutturma tekniği ile bezenmiştir. Süslemede yağ yeşili, beyaz ve kırmızı renkli iplikler kullanılarak kordon tutturma tekniği ile yapılmıştır. Cepken üzerindeki desen stilize bitkisel motiflerle bezenmiştir. Siyah kadife kumaştan çalışılmış iç astarı ise kırmızı renkli ince amerikan bezinden dikilmiştir.

Fotoğraf 8: Cepken Ön Görünüm**Fotoğraf 9: Cepken Arka Görünüm**

Başlık bordo keçeden yapılmıştır. İkinci bir parça keçenin üzerine elde tutturulmuş iki taraflı yanaklık yerleştirilmiştir. Kırmızı renkli olan yanaklıklara yaklaşık 15 cm. uzunluğunda ipe dizilmiş sarı, mercan, yeşil, turuncu, beyaz, lacivert renkli cam boncuklar sarkıtılmıştır. Yanaklıklar iki sıra metal pul ile tutturulmuştur.

Fotoğraf 10: Başlık Örneği

Başlık üzerine önce kare şeklinde kırmızı renkli tülbent takılır. Tülbentin başın ön kısmına gelen kısımları; üst üste üçgen oluşturacak şekilde bağlanır. Tülbentin uç oyası filketeden yapılmıştır. Oya, sarı, kırmızı ve gri renkli iplik ile uçlarına metal pullar ile örülmüştür.

Yine kenarları birinci örtü gibi firkete oyalı ve metal pullu olan ve “Ebru” adı verilen kırmızı renkli örtü; birinci örtünün üstüne takılır. Her iki örtü de yıpranmış ve renkleri solmuş durumdadır.

Fotoğraf 11: Tülbent ve Ebru Örneği

Fotoğraf 12: Tülbent ve Ebru Örneği

İki örtünün üzerine kırmızı krepten kenarları oyalı tüm yüzü örtecek şekilde örtülen krep gelin baba evinden çıkarken örtülür.

Fotoğraf 13: Geleneksel Gelin Kıyafeti Ön Görünüm

Fotoğraf 14: Geleneksel Gelin Kıyafeti Arka Görünüm

Geçmişte gelinlik olarak kullanılmış olan diğer giysi incelendiğinde;

Gelinliğin şalvarı birinci gelinliktekine benzer olup, oldukça geniş kesimli, mavi saten kumaştan, paça ve bel kısımları farklı desenli kumaştan yapılmış lastiklidir. Paçalar ayak bileklerinden 20-25 cm. yukarıya çekilerek üstteki kumaş aşağıya indirilir.

Fotoğraf 15: Şalvar Örneği

Fotoğraf 16: Şalvar Örneği

Üste ince pamuklu beyaz kumaştan kırmızı ve mavi kelebek desenli gömlek giyilmektedir. Kare şeklinde dikilen gömleğin yakasında derin yaka yırtmacı bulunmaktadır ve yaka etrafında 4-5 cm. pervaz çevrilmiştir. Gömleğin iki yanına ayrı bir üçgen parça etamin üzerine hayat ağacı motifleri işlenerek eklenmiştir. Hayat ağacı mavi, sarı, mercan, yeşil ve turuncu renkli ipliklerle işlenmiştir. Kollar açıldığında kare kol çalışılmış alt kısma beyaz renkli kumaştan kuş (kare şeklinde yerleştirilen parça) yapılmış, 5 cm. düz parça ise doğrudan geçirilmiştir.

Fotoğraf 17: Gömlek Örneği

Gömleğin üzerine üç etek giyilmektedir. Kutnu kumaştan yapılan üç eteğin kolları üçgen şeklindedir. Yan ve omuz kısımlarında kırmızı renkli kumaş ile duble yapılmıştır. Birinci gelinlikteki üçetek ile aynı özelliktedir.

Fotoğraf 18: Üç Etek Örneği

Fotoğraf 19: Üç Etek Detayı

Üç eteğin üzerine yelek giyilmektedir. Kırmızı saten üzerine mavi şalvarın aynı renginde dikdörtgen kumaş geçirilmiş, yakası 2 cm. renkli kumaştan pervaz yapılmış olup, yeleğin arkası renkli pazen kumaştandır. Mavi renkli kumaşın üzerine pullar

boncuk ile komple sıralanmıştır. Ön kısımda kenarlar kırmızı renkli kumaş ile biye yapılmış olup iki sıra beyaz düğme dikilmiş ve çıt çıt ile kapatılmıştır. Yelek boyu basen altına kadar inmektedir. İçi renkli pazen kumaş ile astarlanmıştır. Ön patin kırmızı olan kısmı dikdörtgen bitiminde mavi renk ile pervazlanmıştır. Diğer kırmızı patin üzerine de 7 adet beyaz düğme dikilmiştir. Yine mavi kumaşın bitiminde ise mavi renkle dönülmüş ve 2 adet beyaz düğme ile süslenmiş düğmeler kırmızı renkli ipe dikilmiştir.

Fotoğraf 20: Yelek Ön Görünüm

Fotoğraf 21: Yelek Arka Görünüm

Gelinin beline kuşak üçgen olarak takılır. Kuşak arkasında renkli iplerle kordon yapılmış ve kordonlara üçer adet renkli püskül tutturulmuştur. Püsküller yeşil, pembe ve turuncu renklidir. Kordon üzerinde delikli mavi boncuk bulunmaktadır. Püskül saçaklarında da ara ara göz boncukları takılmıştır

Fotoğraf 22: Kuşak Ön Görünüm

Fotoğraf 23: Kuşak Arka Görünüm

Kuşağın üzerine ayrıca önlük takılmaktadır. Önlük beli kordon ile yapılmıştır. Önlükte yine renkli pamuklu ipliklerle saçaklar bulunmaktadır. Arkadan renkli püsküller sallanır.

Fotoğraf 24: Önlük Örneği

Önlük üzerine üçgen kısmı arka tarafa gelecek şekilde bordo ve siyah renkli püsküllü şal bağlanır.

Fotoğraf 25: Cepki Ön Görünüm

Fotoğraf 26: Cepki Arka Görünüm

Tüm bu kıyafetlerin üzerine tekrar kadifeden yapılmış çepken (cepki) giyilir.

Başa yörede Arakçı (arakçıl) ismi verilen beyaz kumaş üzerine 10 cm bordo, siyah ve turuncu renklerle işlenmiş ve tepesi büzülmüş başlık takılır..

Fotoğraf 27: Arakçıl Örneği

Arakçıl üzerine; üzeri renkli boncuklar ile yapılmış beyaz renkli tülbent örtülür. Bunun üzerine beyaz büyük dikdörtgen çar örtülmektedir. Gelin evden çıkarken çarın üzerine ayrıca kırmızı krep örtülür.

Fotoğraf 28: Geleneksel Gelin Kıyafeti **Fotoğraf 29:** Geleneksel Gelin Kıyafeti

Gelinin ayağına elde eğrilmiş yünden desenli olarak elde örülen çorap ile kuzu dersinden yapılan topuklu mes veya kundura ayakkabı giydirilir.

Fotoğraf 30: Yün Çorap Örneği

Fotoğraf 31: Yün Çorap Örneği

Fotoğraf 32: Topuklu Mes Örneği

İncelenen üçüncü gelinlik; Zöhre Kalender'e (1931-2017 Sele köyü doğumlu) ait olup diğer gelinliklerden farklıdır. Kızı tarafından üç kuşaktır kullanıldığı belirtilmiştir. Oldukça yıpranmış olan gelinliğin kuşağı, başlığı ve şalvarı bulunmamaktadır.

Cepken, mor renkli kadifeden yapılmış olup üzeri kordon tutturma tekniği ile altın renkli iplikle sıvama bitkisel bezeme ile işlenmiştir. Yaka, kollar ve alt uçta bulunan oyalar yer yer bozulmuştur. Astar, koyu renkli ince kumaştan yapılmıştır.

Fotoğraf 33: Cepken Ön Görünüm

Fotoğraf 34: Cepken Arka Görünüm

İçine giyilen gömlek, yerel dokuma kumaştan olup beyaz renklidir. Önden derin yaka yırtmacı bulunmaktadır.

Fotoğraf 35: Gömlek Ön Görünüm
Arka Görünüm

Fotoğraf 36: Gömlek

Üç etek, krem renginde olup Osmanlı Dönemi Selimiye kumaşındandır. İpekli kumaş üzerinde açık pembe ve yağı yeşili renkli olup üzeri yol yol desenlidir. Kolları dirsekten yırtmaçlı olup aşağıya doğru üçgen olarak genişlemektedir. Cepkenin etrafına altın renkli kordon ile yapılmış oya üçeteğin tüm etrafına geçirilmiştir.

Fotoğraf 37: Üç Etek Örneği

Fotoğraf 38: Üç Etek

Fotoğraf 39: Cepken ve Üçetek Kullanımı **Fotoğraf 40:** Cepken ve Üçetek Kullanımı Örneği

Ayrıca Çubuk Belediyesi Kent Müzesi'nde Sele Köyü'nden Fatma Kalender'e ait iki adet cepken sergilenmektedir. Kumaşları siyah kadife olup üzeri sim kordon tutturma tekniği ile bitkisel bezeme yapılarak süslenmiştir.

Fotoğraf 41: Cepken Örneği

İkinci cepken, yine siyah kadife kumaştan olup üzeri renkli iplikler ile suzeni tekniği ile işlidir. Kenar ve yaka bordürü turuncu renklidir.

Fotoğraf 42: Cepken Örneği

SONUÇ

Kültürel zenginliklerin önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel giysiler ait oldukları topluma dair birçok bilginin yanında inançları ve yaşanan dönemleri hakkında da ipuçları verirler. Geçiş dönemlerinden evlilik ve diğer törenlerde giyilen giysiler daha farklı bir öneme sahiptir. Her toplumda bu tür giysiler farklı biçimleriyle birbirlerinden ayrılırlar. Kıyafetin kumaşı, rengi, modeli, süslemesi ve kıyafetle birlikte kullanılan aksesuarlar farklılıkları ortaya koyan başlıca unsurlardır.

1925-1970 yılları arasında Ankara ili Çubuk ilçesi Alevi inancına sahip köylerde evlenecek kızların düğünlerinde ve daha sonra cem törenlerinde giydiği gelinlikler, Türk Kültürünün etnoğrafik zenginliklerindedir. Saha araştırmasında az sayıda da olsa günümüze kadar saklanabilen gelinlik olarak kullanılan giysilerin bir kısmına ulaşılmış ve kaynak kişilerin anlatımlarından hareketle kıyafetler canlı manken üzerine giydirilerek özellikleri incelenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Gelin giysisini oluşturan parçalardan özellikle yelek ve iç gömlekteki düğmeler ile işlemelerin nazar inancının giysiler üzerinde gösterilmesi açısından dikkat çekicidir. Giysiler üzerindeki üçü yedili gruplar halinde dikilen düğmeler ile yedi delikli boncuk geline nazar değmesini engelleyici amaçlıdır. Yine yelek ve iç gömlekteki hayat ağacı motifi gelinin kuracağı yuvanın ömürlü, bereketli, şanslı ve evlatlarının çok olması beklentisiyle kıyafetlere işlenmiştir. Bu uygulamalar Türk kültüründeki inanç anlayışının zenginliğini gösteren örneklerdir.

Günümüzde kent kültürünün oluşmaya başlaması, yazılı ve görsel medyanın en ücra köşelere kadar ulaşarak insanların yaşamına girmesi, ataerkil aile düzeninden

çekirdek aile düzenine geçişin hız kazanması, şehirlerdeki yaşamın köylere de yansımaya sebep olmuştur. Evlilik törenlerinde kentteki değişimler en kısa sürede köylerde de etkisini göstermiştir. Bu bağlamda 1970'lerden sonra gelin giysilerinde kentlerde olduğu gibi köylerde de beyaz gelinlik kullanılmaya başlanmıştır. Geçmişte kullanılan geleneksel gelin kıyafetleri kentleşmeyle birlikte değişen yaşam biçimleri ve moda kavramlarının etkisiyle tek tipleşen dünya anlayışına paralel olarak yaşlıların sandıklarında saklanan ve kaybolmaya yüz tutmuş birer maddi kültür ögesi haline gelmektedir.

KAYNAK KİŞİLER

Hatice Yıldız, 1943 Sele köyü doğumlu, Ankara merkez ve Çubuk ilçesi Sele köyünde oturur.

Fatma Kalender, 1932 Sele köyü doğumlu. Sele köyünde oturur.

Arif Kalender, 1960 Sele köyü doğumlu, Sele köyü muhtarı.

Rıza Kalender, 1958 Sele köyü doğumlu, Ankara Keçiören ilçesinde oturur.

Kaynak kişilerle görüşme ses kaydı ve görüntüleri H. Nurgül Begiç arşivindedir.

KAYNAKÇA

ARSLAN, Durmuş Ali,(2011), *Uygulamalı Köy Sosyolojisi: Kırsal Yapı ve Kalkınma Dinamikleri ile 17 Yıl Öncesi ve Sonrası Ankara Kavaközü*, Mersin Üniversitesi Yayınları, Mersin,

ATALAY Besim, (2006),*Divanü Lûgat-İt Türk Tercümesi*. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi,

ÇALIK, Sıddık, (2016). "Çubuk Sele Köyünde Bir Alevi Ocağı: Şah Kalender Tekkesi" *Bütün Yönleriyle Çubuk ve Çevresi Uluslararası Sempozyumu*, 9-10 Ekim 2016, Ankara, s: 181-190. Çubuk Belediyesi Yayınları.(2016), Kalkan Matbaacılık: Ankara.

<http://www.cubuk.bel.tr/> (Erişim: 19.09.2017)